

Sürdürülebilir Turizm Perspektifinden Ermenek'in Alternatif Turizm Potansiyeli: Nitel Bir Araştırma*†

Mehmet TEKELİ, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Turizm Rehberliği Bölümü, tekelimehmet@hotmail.com, Karaman, Türkiye, ORCID: 0000-0002-6069-4740
Ezgi KIRICI TEKELİ, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Turizm Rehberliği Bölümü, ezgi.krc@windowslive.com, Karaman, Türkiye, ORCID: 0000-0002-1613-8448
Yağmur DEĞERLİ, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rekreasyon Yönetimi Bilim Dalı, yagmurdegerli70@icloud.com, Karaman, Türkiye, ORCID: 0000-0002-1248-4618

Öz

Bu araştırmada sahip olduğu turizm değerleri ile gelişime açık olduğu düşünülen Ermenek'in alternatif turizm potansiyelinin bütünsel bir bakış açısıyla sistematik bir şekilde incelenerek güçlü-zayıf yönleri ile fırsat-tehditlerinin belirlenmesi ve turizmin geliştirilmesine yönelik önerilerin oluşturulması amaçlanmaktadır. Nitel yöntemin benimsendiği araştırmada fenomenoloji ve durum araştırması araştırma deseni olarak belirlenmiş olup on üç kişiyle yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Maxqda programı yardımıyla yapılan içerik analizi sonuçlarına göre dört ana tema, dokuz alt tema ve yüz altmış kod belirlenmiştir. En çok kodlama sırasıyla turizmin sürdürülebilirliği, turizmin olumsuz yönleri, turizm olanakları ve turizmin olumlu yönleri ana temalarına yönelik olmuştur. Öte yandan katılımcıların en uzun bahsettiği alt tema doğal, tarihi ve kültürel değerlerin varlığı temasına, en kısa bahsettiği alt tema ise tehditler temasına ilişkindir. Ayrıca SWOT analizi sonuçları Ermenek'in turizm açısından güçlü yönleri kadar zayıf yönlerinin de olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan fırsat ve tehditlerin de ortaya koyulduğu çalışmada, nihai olarak Ermenek turizminin gelişimine yönelik tüm paydaşları ilgilendiren öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Alternatif Turizm, Ermenek, Maxqda, SWOT Analizi.

From A Sustainable Tourism Perspective, Ermenek's Alternative Tourism Potential: A Qualitative Research

Abstract

In this research, it is aimed to systematically examine the alternative tourism potential of Ermenek, to determine its strengths-weaknesses and opportunities-threats, and to create suggestions for the development of tourism. In the study, phenomenology and case study were determined as research design and semi-structured interviews were conducted with thirteen people. According to the results of the content analysis made with the Maxqda program, four main themes, nine sub-themes, and one hundred and sixty codes were determined. The most coding was for the main themes of sustainability of tourism, negative aspects of tourism, tourism opportunities, and positive aspects of tourism, respectively. On the other hand, the sub-theme that the participants talked about the longest was the theme of the existence of natural, historical and cultural values, and the sub-theme they talked about the shortest was the theme of threats. In addition, SWOT analysis results show that Ermenek has weaknesses as well as strengths. In the study, in which the opportunities and threats are also revealed, suggestions for the development of Ermenek tourism, which concerns all stakeholders, have been developed.

Keywords: Sustainable Tourism, Alternative Tourism, Ermenek, Maxqda, SWOT Analysis.

*Araştırmada yapılan SWOT analizi sonuçlarına Karaman ilinin Ermenek ilçesi için hazırlanan "Turizm Master Planı"nda yer verilmiştir.

† Bu çalışma için Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından 18.04.2022 tarih ve 03 toplantı sayılı "Etik Kurul Onayı" alınmıştır.

Extended Summary

Today, types of tourism aiming to ensure sustainability by using the environment while respecting environmental resources have become important. In other words, alternative tourism and special interest tourism types have played an important role in protecting and improving the quality of touristic resources. In this context, it is aimed to systematically examine the alternative tourism potential of Ermenek, which is thought to be open to development with its tourism values, with a holistic perspective, to determine its strengths-weaknesses and opportunities-threats and to create suggestions for the development of tourism. In addition, the evaluation of the economic, socio-cultural, and environmental development of Ermenek in terms of tourism is another aim of the research.

The qualitative research method was used to determine the alternative tourism potential of Ermenek from a sustainable tourism perspective and to make a SWOT analysis for Ermenek tourism. In order to carry out the research in a systematic way, phenomenology and case study were determined as the research design. Semi-structured interview technique was used to obtain the opinions of the participants on Ermenek tourism. Participants were determined by the purposive sampling method and a total of 13 participants were interviewed. Then, the data were documented and analyzed in the Maxqda 20 qualitative analysis program. Open code and closed code systems were used in the processing of the data. In the light of the determined codes, the data were subjected to content analysis, and frequency analysis was carried out within this scope. In addition, SWOT analysis was carried out in order to determine the strengths and weaknesses, opportunities, and threats of Ermenek in terms of tourism.

The most important result obtained in the research is about the tourism diversity that can be realized in Ermenek. Cultural tourism, faith tourism, archaeological tourism, eco-tourism, highland tourism, winter tourism, cave tourism, sports tourism, gastronomy tourism, festival tourism, and diaspora tourism have been identified as possible alternative tourism types in Ermenek. Another important result of the research is about the code system. In this context, four main themes, nine sub-themes, and one hundred and sixty codes were determined. On the other hand, by examining the expressions of the participants about the themes, the most repeated words in the research were revealed. At this point, the words "tourism, Ermenek, people, tourist, potential, history, culture, natural, future, environment, development, strong, weak, local, physical" have been determined as the words with the highest frequency. In the research, the main theme of the sustainability of tourism was determined as the most coded main theme, and the main theme of the positive aspects of tourism was determined as the least coded main theme. On the other hand, the longest mentioned sub-theme was also determined in the research. It was determined that the sub-theme that the participants talked about the longest during the interviews was the existence of natural, historical, and cultural values. Then, alternative tourism diversity and economic development were the longest mentioned sub-themes. On the other hand, opportunities, strengths, and threats were determined as the shortest mentioned sub-themes.

According to the results of the SWOT analysis made in the research, Ermenek is a destination with tourism potential with its opportunities for four seasons tourism, alternative tourism diversity, enabling nature-based tourism types, presence of historical and cultural values, destination-specific festivals, etc. In addition, due to its proximity to important tourism centers, an increase in the number of visitors, tours, touristic activities, and investments is expected in the future, it enables economic, socio-cultural, and environmental development, it is possible to accelerate the maintenance and repair works of historical and touristic places and all these are seen as an opportunity. On the other hand, it seems extremely important to turn situations such as transportation problem, lack of advertisement and promotion, insufficient protection of historical and cultural places, environmental degradation, infrastructure and superstructure problems, etc. into advantages. Similarly, situations such as unplanned and dense construction, destruction of nature, environmental pollution, and waste problems are seen as possible threats in the future. As a matter of fact, the information obtained about Ermenek tourism as a result of interviews with important stakeholders offers some contributions to both the literature and practice.

This research is limited to Ermenek district of Karaman province. In addition, the participants involved in the research, the chosen research method, the analyzes, and the findings made through a program are another limitation of the research. In line with the limitations of the research, many suggestions have been made for all tourism stakeholders. Suggestions have been formed by taking into account transportation, advertisement, and promotion, historical and cultural values, infrastructure and superstructure, alternative tourism types, recreational activities, nature sports, local people, products specific to the region, etc. It is recommended that the recommendations be taken into account by the stakeholders. It is believed that only in this way the weaknesses and threats of Ermenek tourism can be reduced. Thus, it is thought that the applicability of alternative tourism types determined for Ermenek will increase and the economic, socio-cultural, and environmental development of the local people will be ensured.

1. Giriş

Turizm endüstrisinin dünya genelinde hızlı bir gelişim göstermesi birçok ülkenin ilgisini çekmektedir. Ülkeler için gelir sağlayan önemli endüstriler arasında yer alan turizm; doğal, tarihi ve kültürel değerler ile önemli bir pazar oluşturabilme gücüne sahiptir. Bu durum turizmin ülke ekonomilerine katkısını ön plana çıkarmaktadır. Bu yönüyle turizm, sağladığı ekonomik gelir sayesinde gerek bölgelerin gerekse ülkelerin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel anlamda gelişim göstermesinde önemli rol oynamaktadır.

Turizmin gelişmesi sonucu ortaya çıkan olumlu ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilere karşın plansız gelişme sonucu bazı olumsuz etkilerin de ortaya çıkması söz konusu olmaktadır. Özellikle destinasyonları ziyaret eden turist sayısının ve turistlerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik turistik işletmelerin sayısının artması ile doğal ve sosyo-kültürel çevrede birtakım bozulmalar meydana gelebilmektedir. Söz konusu bozulmalar ve tahribatlar ise turistik kaynakların tekrar kullanılmasını bazen uzun süre engelleyebilmekte, bazen ise imkânsız hale getirebilmektedir (Alkan, 2015). Dolayısıyla doğal ve kültürel kaynakların etkili ve dengeli kullanımına önem verilmeye başlanmıştır. Bu anlayışla, Birleşmiş Milletler Brundtland Raporu'nda (1987) ekonomik, sosyal ve çevre politikalarının birlikte uygulanması esasına dayanan ve çevreyi koruyan bir sürdürülebilir kalkınma önerisi oluşturulmuştur. Böylelikle doğal, tarihi ve sosyo-kültürel kaynaklara bağımlı olan turizm endüstrisi için de sürdürülebilirlik kavramı önemli hale gelmiştir. Nitekim şehirlerde meydana gelen önemli çevre sorunlarından uzaklaşıp doğa ile iç içe olma düşüncesi, sürdürülebilir turizmin etkinliğinin artmasını sağlamıştır (Çelik Uğuz, 2011).

Günümüzde çevresel kaynaklara daha saygılı bir şekilde çevreyi kullanarak sürdürülebilirliği sağlamayı amaçlayan turizm türleri önemli hale gelmiştir (Sağ & Yıldız, 2020). Diğer bir ifadeyle, turistik kaynakların korunması ve kalitesinin yükseltilmesi için alternatif turizm ve özel ilgi turizmi çeşitleri önemli bir role sahip olmuştur (Tekeli & Kırıcı Tekeli, 2020). Bu kapsamda yürüyüş, dağcılık, rafting, kano, yaban hayatı ve kuş gözlemciliği, fotoğrafçılık, macera turizmi, çiftlik turizmi, yayla turizmi gibi doğaya saygılı turizm çeşitleri ve rekreatif etkinlikler sürdürülebilir turizm kapsamında önemli birer faaliyet olarak görülmektedir (Bayram, 2016). Bu açıdan kırsal bir bölge olan Ermenek, tarihi ve kültürel mirası, doğa ile uyumlu yapısı, coğrafyası, yaylaları, su kaynakları vb. unsurları ile çeşitli turizm faaliyetlerinin gelişmesi ve özgün bir çekicilik merkezi olması açısından birçok özellik taşıyan önemli bir destinasyondur. Ancak Karamanoğulları Beyliği'ne başkentlik yapmış Ermenek gerek tarihi gerek kültürel gerekse doğal açıdan önemli turistik kaynaklara sahip olmasına rağmen turizm gelişimi açısından henüz yeterli düzeye ulaşamamıştır. Dolayısıyla bu çalışmada sahip olduğu turizm değerleri ile gelişime açık olduğu düşünülen Ermenek'in alternatif turizm potansiyelinin bütünsel bir bakış açısıyla sistematik bir şekilde incelenerek güçlü-zayıf yönleri ile fırsat-tehditlerinin belirlenmesi ve turizmin gelişmesine yönelik önerilerin oluşturulması amaçlanmaktadır. Bununla birlikte Ermenek'in turizm açısından ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel gelişiminin değerlendirilmesi araştırmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır.

Ermenek özelinde yapılmış çalışmalar incelendiğinde kırsal turizm (Demir, 2019; Sağ & Yıldız, 2020) ve gastronomi turizmi (Şen, Seçim & Akturfan, 2018) gibi genellikle belli bir turizm türüne odaklanılarak yapılmış çalışmaların olduğu görülmektedir. Ayrıca yapılan bazı çalışmaların alanyazın taraması ile sınırlı olduğu saptanmıştır (Demir, 2019). Bu yönüyle yapılan çalışma hem alan araştırmasına sahip olması hem de bütünsel olarak Ermenek'in alternatif turizm potansiyelinin sistematik bir şekilde incelenmesi bakımından diğer çalışmalardan farklılaşmaktadır. Başka bir ifade ile Ermenek'in sürdürülebilir turizm perspektifinden alternatif turizm potansiyelinin tespit edilmesi, bu doğrultuda turizm paydaşları ile derinlemesine görüşmelerin yapılması, görüşme sonuçları doğrultusunda SWOT (Strengths-Weaknesses-Opportunities-Threats) analizinin yapılması, bulguları derinlemesine ortaya koyabilmek amacıyla nitel bir yazılım programının kullanılması yapılan araştırmanın özgünlüğü açısından kritik öneme sahiptir. Nitekim sahip olduğu doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel yerlerin varlığı, destinasyona özgü festival, şenlik vb. etkinlikleri ve olumlu imaja sahip yapısı böyle bir araştırmanın yapılmasını gerekli kılmıştır.

Araştırma kapsamında ilk olarak sürdürülebilir turizm kavramına değinilmiş ve Ermenek hakkında genel bir bilgilendirmeye yer verilmiştir. Ardından sahip olduğu alternatif turizm potansiyelleri açısından Ermenek turizmi alanyazından hareketle detaylı bir şekilde kaleme alınmıştır. Araştırmanın yöntem kısmında, yapılan görüşmelere ve SWOT analizine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Son olarak araştırmada elde edilen bulgular ortaya koyulmuş ve sonuç bölümünde elde edilen bulgular tartışılarak çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

2. Kavramsal Çerçeve

Bu kısımda çalışmanın kavramsal çerçevesi sunulmuştur.

2.1. Sürdürülebilir Turizm Kavramı ve Kapsamı

Sanayileşme ile ekonomik, sosyal, çevresel, kültürel ve teknolojik alanlarda ortaya çıkan gelişmeler, bir yandan insan yaşamını olumlu etkilerken, diğer bir yandan zaman içerisinde çevre kirliliği ve doğal kaynaklar üzerinde olumsuz etkiler yaratmaya başlamıştır. Artan olumsuz etkiler karşısında doğal çevrenin korunması ve çevre tahribatının azaltılması önemli bir konu haline gelmiştir (Özbey, 2002). Çevre üzerindeki bu olumsuzlukları azaltmak amacıyla uluslararası kuruluşlar tarafından çalışmalar başlatılmıştır. Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu 1987 yılında "Ortak Geleceğimiz" adlı bir rapor yayımlayarak ekonomik, sosyal ve çevresel kaynakları koruyan bir politikanın benimsenmesi gerektiğini belirtmiş ve sürdürülebilir kalkınma kavramını öne sürmüştür (Brundtland Raporu, 1987).

Sürdürülebilir kalkınma; "gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama olanaklarını yok etmeden, şimdiki neslin ihtiyaçlarının karşılanabildiği gelişme süreci" olarak tanımlanmaktadır (Brundtland Raporu, 1987). Diğer bir ifadeyle sürdürülebilir kalkınma; temel çevresel, sosyal ve ekonomik hizmetlerin ve bu hizmetlerin dayandığı ekolojik ve toplumsal sistemlerin varlığını tehdit etmeksizin sunulan gelişmeyi ifade etmektedir. Bu bakımdan sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere üç boyutu ortaya çıkmaktadır (Kahraman & Türkay, 2017). Çevresel boyut doğal kaynakların korunmasını ve aşırı tüketilmeden kullanılmasını amaçlarken sosyal boyut adaleti ve toplumun bütün kesimlerinin karar verme sürecine katılmasını hedeflemektedir. Ekonomik boyut ise ekonomik faaliyetlerin çevre ve sosyal boyutlarını dikkate alarak kısa vadeli hedeflerle değil uzun vadeli düşünülerek gerçekleştirilmesini amaçlamaktadır (Eşitti, 2019).

Sürdürülebilirlik yaklaşımı çerçevesinde doğal ve kültürel kaynakların etkili ve dengeli kullanımına önem verilmeye başlanmıştır. Doğal ve kültürel kaynaklardan beslenen turizm ise yoğun çevresel unsurları ile sürdürülebilirliğe en çok ihtiyaç duyan endüstrilerdendir. Sürdürülebilir turizmin temelinde insanların fiziki ve beşerî çevresine olumsuz etkilerde bulunmadan turizm ve ürün kalitesini geliştirmek yatmaktadır (Cronin, 1990). Dolayısıyla sürdürülebilir turizm; "ziyaretçilerin, sektörün, çevrenin ve yerel halkın ihtiyaçlarını karşılayan mevcut ve gelecekteki ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri tam olarak dikkate alan bir turizm yaklaşımı" olarak açıklanmaktadır (UNWTO, 2013).

Sürdürülebilir turizmde, turizm gelişiminin planlı temellere dayanması gerektiği, doğal ve kültürel kaynakların tahrip edilmeden kalkınmanın gerçekleşmesi gerektiği düşüncesi benimsenmektedir. Dolayısıyla doğal ve kültürel kaynaklar korunurken aynı zamanda hem gelecek nesiller gözetilmiş olacak hem de bölgede ekonomik ve sosyal gelişme sağlanmış olacaktır (Rebollo & Baidal, 2003). Genel olarak insan ve çevrenin birlikte var olması ile ilgili olan sürdürülebilir turizmde temel amaç, turizm gelişimine paralel olarak doğal, kültürel ve ekonomik anlamda tüm kaynakların korunması ve devamlılığının sağlanmasına uygun turizm planlarının yapılması ve uygulamaya koyulmasıdır (Kervankıran, 2011).

Turizm kalkınma planları yapılırken sürdürülebilir turizm kavramı ön plana çıkmakta ve turizmin çeşitlendirilmesi ve tüm yıla yayılması gerekliliğinden söz edilmektedir. Ayrıca bu tür planlarda, sürdürülebilir turizm anlayışı içerisinde, ülke düzeyinde sosyal ve çevresel değerlerin tanımlanarak

politikaların geliştirilmesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır (Bayram, 2016). Nitekim sürdürülebilir turizm gelişimi çerçevesinde yapılan uygulamalarda en iyi verimi elde etmek ve turist çekmek için niş ürün odaklı ve geleneksel deniz-kum-güneş üçlüsünden uzak bir turizm anlayışında olunması gerekmektedir (Dodds & Butler, 2010). Sürdürülebilir turizm kavramının alternatif turizm ile yakın ilişkisi bulunmaktadır. Alternatif turizm, içerisinde birbirine benzer ve farklı birçok turizm yaklaşımı ve biçimini kapsayan kuşatıcı bir kavramdır. Daha açık bir ifadeyle alternatif turizm; *"kitle turizmine karşı geliştirilen bazı turizm yaklaşımlarının (sürdürülebilir turizm, sorumlu turizm, anlayışlı turizm, yumuşak turizm, yavaş turizm, yeşil turizm, eko-turizm vb. gibi) ve türlerinin (kırsal turizm, tarım turizmi, yayla turizmi vb. gibi) genel adıdır"* (İlhan, 2019). Bu kapsamda yürüyüş, dağcılık, rafting, kano, yaban hayatı ve kuş gözlemciliği, fotoğrafçılık, macera turizmi, çiftlik turizmi, yayla turizmi gibi özel ilgi gerektiren doğaya saygılı turizm çeşitleri ve rekreatif etkinlikler sürdürülebilir turizm kapsamında önemli birer faaliyet olarak görülmektedir (Bayram, 2016). Diğer bir ifadeyle, turistik kaynakların korunması ve kalitesinin yükseltilmesi için alternatif turizm ve özel ilgi turizmi önemli bir role sahiptir (Tekeli & Kırıcı Tekeli, 2020).

2.2. Ermenek'e Genel Bir Bakış

Karaman'a bağlı bir ilçe olan Ermenek 28.417 nüfusa sahip olup (Ermenek Kaymakamlığı, 2022a) İç Anadolu Bölgesi ile Akdeniz Bölgesi arasında bir geçiş bölgesinde yer almaktadır. İlçenin Karaman il merkezine olan uzaklığı 160 km'dir. Ermenek'in kuzeyinde Karaman ili ve Konya'nın Hadim ilçesi, güneyinde Antalya'nın Gazipaşa ilçesi ile Mersin'in Anamur ilçesi, doğusunda Mersin'in Mut ve Gülnar ilçeleri, batısında ise Karaman'ın Sarıveliler ve Başyayla ilçeleri bulunmaktadır. Deniz seviyesinden ortalama 1250 metre yüksekte olan ilçenin yüz ölçümü ise 1.222.9 km²'dir (Ermenek Belediyesi, 2017). İlçe merkezi Taşeli Platosu'nda, Toros Dağları'nın üzerinde dağlık ve engebeli bir arazide yer almaktadır. Dağların kıyıya paralel şekilde doğu ve batı yönünde uzanması ve bölgenin ana yollardan uzak olması sebebiyle Ermenek, doğal olarak korunaklı ve gözlerden uzakta bir konumda bulunmaktadır (Bardakçı, 2005).

Tarihin ilk çağlarından bu yana önemli bir yerleşim yeri olan Ermenek Asur, Hitit, Pers, Makedon, Roma ve Bizans dönemlerinde stratejik konumu itibarı ile her zaman ön plana çıkmıştır. Nitekim Hititler, Makedonlar ve Romalılar döneminde bölgenin önemli derecede gelişim gösterdiği, Romalılar ile bölgenin merkezi konum haline geldiği, hatta günümüzdeki ilçe merkezinin o dönemlerde şekillenmeye başladığı söylenmektedir. Ermenek isminin kökeni ise o dönemlerdeki Romalı kumandanın ismi olan Germanicus'a dayanmaktadır. Tarihte "Germanikopolis" olarak ifade edilen ilçe, zaman içerisinde yaşadığı değişimle "Ermenek" ismine ulaşmıştır. Ermenek'in günümüzdeki dokusunun Türk hakimiyeti sonrasında ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Türklerin fethinden sonra bölgede kurulan üç şehirden (Yenişehir, Aksaray, Ermenek) biri Ermenek olmuştur (Araştırma ve Tespit Raporu, 2012). Ayrıca Ermenek tarihte ondan fazla piskoposluğun merkezi olmuş önemli bir özelliğe sahiptir. Diğer önemli özelliği ise 1256'dan 1475'e kadar 250 yıla yakın hüküm süren Karamanoğulları Beyliği'ne başkentlik yapmış olmasıdır (Ermenek Kaymakamlığı, 2022b).

Zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarına sahip olan Ermenek'in ekonomisi tarım, hayvancılık, madencilik ve ulaşım sektörlerine dayanmaktadır. Ermenek tarım arazilerine sahip olmasına rağmen tarımdan ekonomik anlamda yeteri kadar faydalanamamaktadır. Öte yandan hayvancılık için sahip olunan çayır-mera alanı da sınırlıdır. İlçede madencilik açısından kömür, demir, krom, kurşun vb. gibi zengin maden yatakları bulunmaktadır (Araştırma ve Tespit Raporu, 2012; Demir, 2019). En önemli maden rezervi ise kömür olarak bilinmektedir. Fakat 2014'te yaşanan maden faciası sebebiyle maden ocakları kapatılmıştır (TRT Haber, 2021). Diğer bir yandan Ermenek, eğitime oldukça önem vermektedir. İlçede istihdam oranının düşük olması, insanları eğitime yönlendirmiştir. Yükseköğretim mezunu kişi sayısının çevre ilçelerden yüksek olması eğitime verilen önemin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Araştırma ve Tespit Raporu, 2012).

2.3. Ermenek Turizmine Genel Bir Bakış

Turizmde dünya çapında meydana gelen değişimler ile standart turist yapısının ve turist isteklerinin değişmesi, turistik ürünlerde çeşitlendirme yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. Turistik yapıdaki bu değişimler ile farklı çekim özelliklerine sahip yöreler ve turizm faaliyetleri zaman içerisinde daha fazla tercih edilir olmuştur (Sarkım, 2007). Diğer bir ifadeyle altyapı ve üstyapı olanakları ile turistik yatırımlar açısından yeterli, olumlu bir imaja sahip, rakiplerinden de farklı ürünlere ve alternatiflere sahip olan ülkeler, bölgeler ya da yöreler turizmden daha fazla faydalanma olanağına sahip olmuştur. Günümüzde değişen turist profili ile yeni turizm alanlarının ve çeşitlerinin oluşması gerekliliği ön plana çıkmıştır (Kozak, Kozak & Kozak, 2001).

Turizmde değişen istek ve beklentilere cevap verme potansiyeli olan Ermenek, turizm türlerinin gelişmesi bakımından çeşitli özelliklere sahip bir destinasyon olarak değerlendirilebilir. Konumu itibarıyla Anadolu'nun iç bölgeleri ile Akdeniz kıyıları arasında bir geçiş noktasında yer alan Ermenek coğrafyası, zengin kültürel geçmişi, antik kentleri, kayak merkezi, su kaynakları, kanyon ve yaylaları ile çeşitli alternatif turizm olanaklarına sahiptir (Demir, 2019). Ermenek doğa ve eko-turizme yönelik önemli özellikleri bünyesinde barındırmaktadır (Sezgin, Büyükippekçi & Gümüş, 2014). Ayrıca kırsal turizm açısından ekolojik eylem çeşitliliğini oluşturan fiziksel, ekonomik ve sosyo-kültürel çevre değerleri dikkate alındığında destinasyon olma özelliği ön plana çıkmaktadır (Sağ & Yıldız, 2020). Alanyazın taraması sonucu elde edilen bilgilerden hareketle, Ermenek'te yapılabilecek turizm çeşitlerine Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Ermenek'in Potansiyel Turizm Çeşitleri (Araştırma ve Tespit Raporu, 2012; Demir, 2019; Ermenek Belediyesi, 2017; Ermenek Kaymakamlığı, 2022c; Karaman Valiliği, 2022; Sağ & Yıldız, 2020)

Ermenek'teki Potansiyel Turizm Çeşitleri	Açıklamalar	Turistik Yerler veya Yapılar
Kültür Turizmi	Kültür turizmi, tarihi eserler, anıtlar ve mimari kalıntılar gibi somut varlıkları ile felsefi öğeler, gelenekler, değerler, törenler ve sanat forumları gibi somut olmayan tüm öğeleri kapsamaktadır (Nyaupane, White & Budruk, 2006). Bu kapsamda Ermenek kale, konak, medrese, hamam, çeşme, han, köprü vb. birçok tarihi yapıları bünyesinde bulundurmaktadır.	Kaleler: Ermenek (Firan) Kalesi, Mennan Kalesi, Asar Kalesi. Konaklar: Susanlı Konağı, İzgarlar Konağı, Sönmezler Konağı. Diğerleri: Tol Medrese, Karamanoğlu Hamamı, Yedi Üzlüklü Çeşme, Aykadın Hanı, Görmel (Ala) Köprüsü.
İnanç Turizmi	Dini gereksinimleri yerine getirmek ya da inanç çekim merkezlerini görmek amacıyla yapılan ziyaretleri kapsamaktadır (Ünal, 2016). Ermenek inanç turizmi açısından son derece zengin bir yapıya sahip olup birçok cami, türbe ve kiliseye ev sahipliği yapmaktadır.	Camiler: Ulu Cami, Sipas Cami, Meydan Cami (Rüstem Paşa Cami), Yeni Mahalle Cami, Yukarı Çağlar Cami, Karamanoğulları İmaret Cami, Akçamescit Cami. Kiliseler: Gavuroğlu Kilisesi, Kuşakpınar Kilisesi, İnöglesi Kilisesi, Kırseönü Kilisesi, Damlaçalı Kilisesi, Ala Kilise, Ak Manastır, Kaya Manastırları. Türbeler: Karamanoğlu Mehmetbey Türbesi.
Arkeoloji Turizmi	Arkeoloji turizminin gerçekleştiği faaliyet alanları genellikle antik kentler, tarihi alanlar, müzeler ile diğer arkeolojik çekim yerleridir (Erdoğan, 2020). Tarihi geçmişi nedeniyle Ermenek ciddi sayıda antik kent ve kaya mezarlarına sahiptir.	Antik Kentler ve Yerleşimler: Domitiopolis Antik Kenti, Neopolis Antik Kenti, Eirenopolis Antik Kenti, Philadelphia Antik Kenti, Sbide Antik Kenti, Zenonopolis Antik Kenti, Titiopolis Antik Kenti, Dalisandes Antik Kenti, Lalisas Antik Kenti. Kaya Mezarları: İkizin Kaya Mezarları.
Eko-Turizm	Yerel halkın refahını gözeterek katkıda bulunan ve çevreyi koruyarak, doğal çevrelere yapılan seyahatler eko-turizm kapsamında ele alınmaktadır (Taş, 2020). Doğal güzelliği ile ön plana çıkan Ermenek gölleri, nehirleri, kanyonları ve sahip olduğu endemik türleri ile doğa temelli turizm türleri için oldukça uygun bir destinasyondur.	Göller: Turkuaz Baraj Gölü, Tekeçatı Gölü. Nehirler ve Çaylar: Küçükusu Nehri, Tekeçatı Nehri, Göksu Nehri, Fariske (Mençek) Çayı. Kanyonlar: Nadire Kanyonu, Balkusan Kanyonu, Kındam Kanyonu. Flora: 170 Tür, 900 Alt Tür. Diğer: Zeyve Pazarı.

Yayla Turizmi	Doğayla iç içe yaşamayı isteyen kişilerin veya macera severlerin günübirlik kullanım ya da kısa süreli konaklamak amacıyla yayla olarak isimlendirilen yüksek rakımlı yerlere yaptıkları turizm faaliyetleri yayla turizmi kapsamında değerlendirilmektedir (Çoban & Karakuş, 2019). Bu kapsamda Toroslar'ın yüksek bir tepesinde bulunan Ermenek çeşitli yaylalara sahiptir.	Yaylalar: Balkusan Yaylası, Atıntaş Yaylası, Kamış Yaylası, Tekeçatı Yaylası.
Kış Turizmi	Karlı, dağlık ortamlarda yapılan ve kış sporları uygulamalarının ağırlıklı olarak gerçekleştirildiği merkez ve alanlar üzerinde yoğunlaşan turizm hareketidir (Evren, 2020). Ermenek sahip olduğu kayak merkezi ile bu turizm türüne imkân tanımaktadır.	Kayak Merkezleri: Bozdağ Kayak Merkezi.
Mağara Turizmi	İnsanların bilimsel, estetik, rekreatif, kültürel, eğitim, sağlık vb. nedenlerle doğal ya da yapay mağaraları ziyaret etmek amacıyla yaptıkları seyahatler mağara turizmi kapsamında değerlendirilmektedir (Çoban & Karakuş, 2019). Ermenek, Toroslar'ın yüksek kesiminde bulunmasından dolayı birçok mağaraya sahiptir.	Mağaralar: Maraspoli Mağarası, Dikilitaş Mağarası, Ezvendi (Kayaönü) Mağarası, Öksürük İni.
Spor Turizmi	Spor aktivitelerine katılma ya da seyretme amacıyla yapılan ve ticari amaç taşımayan seyahatlerdir (Argan, 2004). Ermenek doğal yapısı, sahip olduğu baraj gölü, kayak merkezi ile doğa sporlarına meraklı turistlerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek niteliktedir.	Etkinlikler: Sportif Olta Balıkçılığı, Tekne ve Yelkenli, Trekking, Hiking, Bisiklet Gezileri, ATV Safari Turları, Dağcılık, Kayak, Yamaç Paraşütü.
Gastronomi Turizmi	Özel bir yemek türünü tatmak ya da bir yemeğin üretilmesini görmek amacıyla, yiyecekleri deneyimlemek isteyen kişilerin, yemek festivallerini, restoranları ve özel alanları ziyaret etmeleri gastronomi turizmi kapsamında değerlendirilmektedir (Hall vd., 2003). Nesilden nesle aktararak gelen yiyecek ve içecekleri ile Ermenek gastro turistler için otantik bir destinasyondur.	Yerel Yiyecek ve İçecekler: Tarhana Çorbası, Övmeç Çorbası, Dövme Çorbası, Sulu Diri, Mıkla, Lakişe, Mısır Pilavı, Maş Pilavı, Ermenek Dolması, Batırık, Kapama, Bulgurca, Maş Böreği, Deli Börek, Kaygana, Kıvrırma, Yufka Tatlısı, Ermenek Pekmez Helvası, Gül Şerbeti, Kaynarca Çayı.
Festival Turizmi	Bir festival ya da etkinlik süresi boyunca destinasyona dışarıdan gelen ziyaretçilerin oluşturduğu turistik hareketler festival turizmi kapsamında değerlendirilmektedir (Dursun & Yetiş, 2019). Ermenek'te düzenlenen yöreye özgü geleneksel festivaller etkinlik turizmi açısından son derece önemli görünmektedir.	Festivaller: Ermenek Kar Festivali (Şubat), Türk Dil Bayramı (Mayıs), Taşeli Kültür, Sanat ve Sıla Festivali (Eylül).
Diaspora Turizmi	Ata topraklarına ziyaret etme isteği ve onlarla sahip olunan ortak geçmişe ait değerlere ulaşma çabası ziyaretçiler için temel motivasyon haline gelmiştir (Subaşı & Çelik, 2020) ve bir turizm türünü ortaya çıkartmıştır. Bu bağlamda Ermenek özellikle yaz aylarında ve festival zamanlarında yurtdışındaki Ermeneklilerin ziyaret akınına uğramaktadır.	Ermenek.

Tablo 1 oluşturulurken Ermenek'te potansiyeli olan turizm çeşitleri dikkate alınmıştır. Çoğu zaman turizm çeşitlerinin iç içe geçmiş şekilde olmasından dolayı belirli turizm faaliyetleri sadece tek bir turizm çeşidi içerisinde gösterilmiştir. Ancak genel olarak düşünüldüğünde belirli bir turizm faaliyetinin diğer turizm çeşitleri içerisinde de yer alması mümkün görünmektedir. Örneğin; inanç turizmi ve arkeoloji turizmi faaliyetlerinin aynı zamanda kültür turizmi içerisinde; doğaya dayalı turizm çeşitleri ise aynı zamanda eko-turizm içerisinde yer alabilmektedir. Nitekim Tablo 1 dikkate alındığında Ermenek tarihi ve kültürel mirası, doğa ile uyumlu yapısı, coğrafyası, yaylaları, kanyonları, su kaynakları, mağaraları vb.

unsurları ile çeşitli turizm faaliyetlerinin gelişmesi ve özgün bir çekicilik merkezi olması açısından çok sayıda özellik taşıyan önemli bir destinasyondur.

Ermenek birçok turizm çeşidinin uygulanmasına imkân tanımaktadır. Kültür turizmi, inanç turizmi, arkeoloji turizmi, eko-turizm, yayla turizmi, kış turizmi, mağara turizmi, spor turizmi, gastronomi turizmi, festival turizmi ve diaspora turizmi Ermenek'te uygulanması mümkün alternatif turizm türleri olarak sıralanmaktadır. Ermenek sahip olduğu kaleleri, konakları, medresesi, çeşmeleri, hanı, köprüsü ile kültür turizmine; camileri, kiliseleri, türbesi ile inanç turizmine; antik kentleri, kaya mezarı ile arkeoloji turizmine; gölleri, nehirleri, çayları, kanyonları, mesire alanları, florası ile eko-turizme olanak tanımaktadır. Ayrıca sahip olduğu yaylaları, kayak merkezi, mağaraları ile eko-turizm yaklaşımı çerçevesinde yayla turizmi, kış turizmi, mağara turizmi gibi doğa temelli önemli turizm türlerine elverişli olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte sahip olduğu doğal yapısı spor turizmi açısından da oldukça elverişli olup sportif olta balıkçılığı, trekking, hiking, dağcılık, kayak vb. gibi etkinliklere imkân tanımaktadır. Ayrıca Ermenek sahip olduğu yöresel yiyecek ve içecekler ile gastronomi turizmi; geleneksel olarak düzenlenen festivaller ile festival turizmi gibi turizm çeşitlerine uygundur. Son olarak ise Ermenek'in dışarıya göç veren yapısı, çok sayıda Ermeneklinin başka ülke veya şehirlerde yaşamalarına neden olmuştur. Dolayısıyla Ermenek diaspora turizmi açısından da önem taşımaktadır. Nitekim alanyazın incelendiğinde Ermenek'in birçok yönden ele alındığı ve benzer bilgilerin elde edildiği görülmektedir (Demir, 2019; Gök, 2006; Sağ & Yıldız, 2020).

3. Yöntem

Sürdürülebilir turizm perspektifinden Ermenek'in alternatif turizm potansiyelini belirlemek ve Ermenek turizmine yönelik SWOT analizini yapmak amacıyla nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmada derinlemesine bilgi elde etme çabası nitel araştırma yönteminin benimsenmesinde önemli rol oynamıştır. Bu doğrultuda "Ermenek'in sürdürülebilir turizm açısından olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?" sorusu araştırmaya yön vermiştir. Araştırmada keşfedici bir yaklaşım benimsenmiş olup katılımcıların Ermenek turizmi hakkındaki görüşleri belirlenmiştir. Araştırma problemine ve araştırmanın amacına yönelik olarak alanında uzman üç akademisyen ile görüşmeler gerçekleştirilerek sekiz araştırma sorusu oluşturulmuştur. Katılımcılara görüşmeler esnasında yöneltilen söz konusu araştırma sorularına aşağıda yer verilmiştir:

1. Ermenek'in turizm açısından önemi nedir?
2. Ermenek'in turizm potansiyelinin ekonomik kalkınmaya etkileri nelerdir?
3. Ermenek'in turizm potansiyelinin sosyo-kültürel kalkınmaya etkileri nelerdir?
4. Ermenek'in turizm potansiyelinin fiziksel çevreye etkileri nelerdir?
5. Ermenek'in turizm açısından güçlü yönleri nelerdir?
6. Ermenek'in turizm açısından zayıf yönleri nelerdir?
7. Ermenek'in turizm açısından gelecekte sunacağı fırsatlar nelerdir?
8. Ermenek'in turizm açısından gelecekte neden olacağı tehditler nelerdir?

Araştırmanın sistematik bir şekilde gerçekleştirilmesi adına fenomenoloji (olgubilim) ve durum araştırması araştırma deseni olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında Ermenek turizmi bir fenomen olarak ele alınmıştır. Görüşme yapılan katılımcılar, deneyimlerinden ve Ermenek hakkındaki bilgilerinden yola çıkarak fenomene ilişkin görüşlerini bildirmişlerdir. Ayrıca Ermenek turizminin güçlü-zayıf yönleri ile fırsatları-tehditleri tespit edilmiştir. Dolayısıyla belirlenen desenler çerçevesinde katılımcıların deneyimlerinden yola çıkılarak Ermenek turizminin mevcut durumunun ve geleceğe yönelik tahminlerinin belirlenmesi sağlanmıştır.

Katılımcıların belirlenmesi için amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcıların belirlenmesindeki temel ölçüt Ermenek ve Ermenek turizmi hakkında yeterli bilgi sahibi olunması ile ilgilidir. Ayrıca farklı meslekleri icra eden kişiler ile görüşmeler yapılması araştırma için belirlenen bir diğer ölçüttür. Yapılan araştırmada önemli olan diğer bir konu ise katılımcıların sayısıdır.

Bu noktada mutlak bir kural söz konusu olmamaktadır. Fakat veri doygunluğu ve yeterliliği bir kriter olarak alınabilmektedir. Bu açıdan yapılan görüşmelerde verilerin tekrar etmeye başlaması ile veri doygunluğunun sağlandığı kabul edilmektedir (Creswell, 2018; Yıldırım & Şimşek, 2013). Araştırmada toplam 13 katılımcı ile görüşülmüştür. Son iki katılımcı ile yapılan görüşmede verilerin tekrar ettiği görülmüş ve verilerin doygunluğa ulaştığı tespit edilmiştir.

Araştırmada katılımcıların Ermenek turizmine yönelik görüşlerini elde etmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Görüşme yapabilmek için Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'na başvurulmuş ve 18.04.2022 toplantı tarihli, 03 toplantı sayılı, 60 karar sayılı raporda araştırmanın etik olarak uygun olduğuna karar verilmiş olup 27.04.2022 tarihinde karar yazarlara bildirilmiştir. Ardından görüşmeler belirlenen katılımcılarla 28 Nisan 2022-8 Mayıs 2022 tarihleri arasında yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Söz konusu görüşmelerde katılımcılardan randevu alınmış olup yer ve zaman belirlenmiştir. Görüşmeler ortalama 45 dakika sürmüş ve katılımcıların rızası ile kayıt altına alınmıştır.

Görüşmeye başlamadan önce katılımcılara araştırma ve araştırma soruları hakkında yeterli bilgilendirme yapılmış ve araştırma sorularına cevap vermeleri istenmiştir. Ses kayıt cihazı ve elle alınan notlar dikkatli bir şekilde incelenmiş ve veriler çözümlenmiştir. Çözümlenen verilerin dokümantasyonu yapılmış ve dosya olarak Maxqda 20 nitel analiz programına yüklenmiştir. Yüklenen verilerin işlenmesinde açık kod ve kapalı kod sistemi etkili olmuş ve ana tema, alt tema ve kodlar belirlenmiştir. Belirlenen kodlar ışığında veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve frekans analizi yapılmıştır. Sayısal ve yüzdesel olarak ortaya koyulan veriler frekansları açısından yorumlanmıştır. Ayrıca betimsel analiz kapsamında en sık tekrarlanan kelimeleri belirlemek amacıyla kelime bulutu analizi, tüm alt temaları gösteren tek vaka modeli analizi, temaların yüzdesel gösterimi için alt temaların istatistiği ve en uzun bahsedilen alt temayı belirlemek için ise belge portresi analizi yapılmıştır.

Ermenek'in turizmle ilgili sahip olduğu arz potansiyelinin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerinin belirlenmesi amacıyla SWOT analizi yapılmıştır. SWOT, İngilizce'de Strengths (Güçlü Yönler), Weaknesses (Zayıf Yönler), Opportunities (Fırsatlar) ve Threats (Tehditler) kelimelerinin baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır. SWOT analizinin 1960'lı yıllarda Harvard Üniversitesi'nde profesör olan Edmund P. Learned, Kenneth R. Andrews, C. Roland Christensen ve William D. Guth tarafından geliştirildiği öne sürülmektedir. SWOT analizi ile işletmenin dış çevresindeki unsurların incelenmesi sonucunda işletme içi fırsat ve tehditler, işletme içi analiz sonucunda ise işletmenin güçlü ve zayıf yönleri tespit edilmektedir. Bu tespitler sadece bir işletme için geçerli olmayıp aynı zamanda bir teknik, süreç, durum, kişi vb. için de geçerli olabilmektedir (Pahl & Richter, 2007; Ülgen & Mirze, 2013). Nitekim bu çalışmada bir destinasyon ele alınmıştır.

Araştırmada üzerinde durulan en önemli konulardan biri geçerlilik ve güvenilirlik ile ilgilidir. Araştırmanın etik kurallar çerçevesinde gerçekleştirilmesi geçerlilik ve güvenilirliği pozitif yönde etkilemektedir. Araştırma bulgularının anlamlı bir şekilde sunulması yine geçerlilik ve güvenilirlik açısından son derece önemli olup bu konuda titiz davranılmıştır. Öte taraftan üçgenleme tekniğinden faydalanılmıştır. Bu doğrultuda birden çok kişi ile görüşmeler yapılmış ve araştırmada iki farklı desenden yararlanılmıştır. Bu durum ise aktarılabilirlik ve inandırıcılık ilkeleri çerçevesinde geçerliliği olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca araştırmada kullanılan ham veriler saklanmış, yöntem ve bulgular detaylı bir şekilde kaleme alınmış, araştırma soruları net yazılmış, sonuçlar veriler ile paralel şekilde değerlendirilmiş, gerçek olmayan verilere ise yer verilmemiştir. Böylelikle teyit edilebilirlik ve tutarlılık ilkeleri kapsamında güvenilirlik olumlu yönde etkilenmektedir. Son olarak araştırmada kullanılan yazılım programı verilerin sistematik olarak analiz edilmesini sağlayarak geçerlilik ve güvenilirliğin artmasında etkili olmuştur (Creswell, 2018; Merriam, 2018; Yıldırım & Şimşek, 2013).

4. Bulgular

Görüşmeler neticesinde elde edilen veriler nitel araştırma yöntemlerine uygun bir yazılım programı olan Maxqda 20 ile analiz edilmiş, analiz sonuçları tablolar ve şekiller yardımı ile sunulmuştur. İlk olarak katılımcılara yönelik demografik bilgilere Tablo 2'de yer verilmiştir. Etik kurallara uygun olarak her bir katılımcı K1, K2, K3 ... K13 şeklinde ifade edilmiştir.

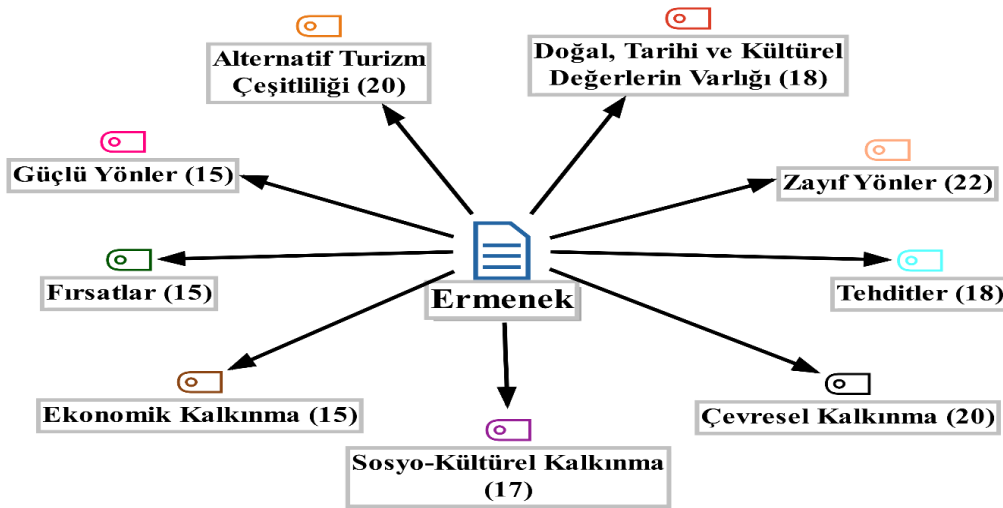
Tablo 2. Katılımcılara Yönelik Demografik Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Eğitim Düzeyi	Meslek	Mesleki Deneyim
K1	Erkek	46-55	Evli	Lisansüstü	Belediye Başkanı	1-5
K2	Erkek	26-35	Bekâr	Lisans	Kaymakam	1-5
K3	Kadın	36-45	Evli	Lisansüstü	Akademisyen	1-5
K4	Erkek	56 yaş ve üzeri	Bekâr	Ön Lisans	Turizm Çalışanı	21 yıl ve üzeri
K5	Erkek	56 yaş ve üzeri	Bekâr	Lisansüstü	Araştırmacı-Yazar	21 yıl ve üzeri
K6	Erkek	46-55	Evli	Lise	Otel Müdürü	16-20
K7	Erkek	36-45	Evli	Ön Lisans	Otel Müdürü	6-10
K8	Erkek	26-35	Bekâr	Lise	Otel Müdür Yardımcısı	6-10
K9	Kadın	18-25	Bekâr	Lisans	Turizm Öğretmeni	1-5
K10	Erkek	26-35	Evli	Lisans	Turizm Öğretmeni	6-10
K11	Erkek	36-45	Evli	Lisansüstü	Akademisyen	6-10
K12	Erkek	46-55	Evli	Lisansüstü	Milli Eğitim Müdürü	21 yıl ve üzeri
K13	Erkek	26-35	Bekâr	Lisans	Belediyede Turizm Sorumlusu	1-5

Araştırma kapsamında 13 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, meslek ve mesleki deneyim bilgilerine Tablo 2'de yer verilmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu erkek olup yaş aralıkları farklılık göstermektedir. Medeni durumları dikkate alındığında evli ve bekâr sayısı neredeyse eşit durumdadır. En düşük eğitim seviyesinin lise olduğu görülmekle birlikte katılımcıların büyük bir çoğunluğunu üniversite mezunlarının oluşturduğunu söylemek mümkündür. Ermenek'in turizm potansiyelini belirleyebilmek adına farklı meslekleri icra eden kişiler ile görüşmeler yapılmıştır. Bu kapsamda Belediye Başkanı, Kaymakam, Milli Eğitim Müdürü başta olmak üzere, akademisyenler, turizm öğretmenleri ve çeşitli turizm çalışanları ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların alanlarında uzman oldukları ve mesleki deneyimlerinin farklılık gösterdiği saptanmıştır.

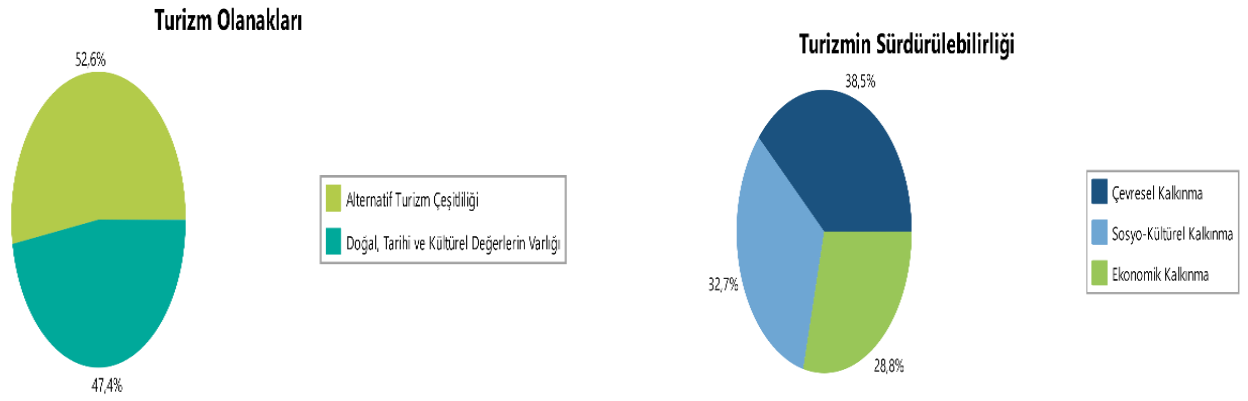
Türkçe sondan eklemeli bir dil olduğu için aynı kelimelerin birleştirilmesi uygun görülmüştür (Örneğin; turizm, turizmi, turizme, turizmde, turizmden vb. gibi). Öte yandan birtakım kelimeler listeden çıkartılmış ve hariç listesine eklenmiştir. Çıkarılan kelimeler -ve, veya, ya da- gibi gereksiz kelimelerden oluşmaktadır. Nitekim 3375 kelime elde edilmiştir. Şekil 2'de yer alan kelime bulutunda en çok tekrar eden 100 kelimeye yer verilmiştir.

Kelime bulutu dikkatle incelendiğinde bazı kelimeler diğerlerine nazaran daha büyük görünmektedir. Bir diğer deyişle kelimenin frekansı ile büyüklüğü doğru orantılıdır. En sık tekrarlanan kelimeler arasında "turizm (289), Ermenek (275), insanlar (97), turist (87), potansiyel (55), tarihi (54), kültür (52), doğal (50), gelecek (43), çevre (41), kalkınması (33), güçlü (31), zayıf (31), yerel (20), fiziksel (18)" kelimeleri yer almaktadır. Araştırmanın Ermenek'in turizm potansiyeline yönelik olması, doğal, tarihi ve kültürel değerleri içermesi, araştırmada fiziksel ve çevresel kalkınmanın önemine değinilmesi, turizmin mevcut durumunun güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi, geleceğe yönelik tespitlerde bulunulması, turizmin gelişimine ve daha fazla turistin Ermenek ilçesini tercih etmesine odaklanılması, son olarak ise Ermenek'te yaşayan yerel insanların deneyimleri doğrultusunda tüm bu bilgilerin elde edilmesi ilgili kelimelerin sık tekrarlanmasının temel nedenidir.

Şekil 3. Alt Temaların Kodlanma Sıklığına Yönelik Tek Vaka Modeli

Alt temaların kodlanma sıklığına yönelik tek vaka modeline Şekil 3'te yer verilmiştir. Belirlenen temalar arasında turizmin sürdürülebilirliği ana teması 52 kez kodlanarak en çok kodlanan ana tema olmuştur. Bu tema kapsamında çevresel kalkınma alt teması 20 kez, sosyo-kültürel kalkınma alt teması 17 kez, ekonomik kalkınma alt teması ise 15 kez kodlanmıştır. Araştırmanın sürdürülebilir turizm anlayışına dayanması, ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel kalkınmayı gözetmesi ilgili temanın çok kodlanmasına neden olmuştur. En sık tekrarlanan ikinci ana tema ise turizmin olumsuz yönleri ana temasıdır ve toplam 40 kez kodlanmıştır. Bu temaya bağlı olarak zayıf yönler alt temasının 22 kez, tehditler alt temasının ise 18 kez kodlandığı saptanmıştır. Katılımcılar Ermenek'in turizm açısından eksik yönlerinin olduğunu ve turizmin gelişmesine bağlı olarak gelecekte birtakım tehditlere neden olacağını belirtmişlerdir. En çok kodlanan üçüncü ana tema ise 38 kez kodlanan turizm olanakları ana teması olmuştur. İlgili tema kapsamında alternatif turizm çeşitliliği alt teması 20 kez, doğal, tarihi ve kültürel değerlerin varlığı alt teması 18 kez kodlanmıştır. Katılımcılar Ermenek ilçesinde çok sayıda turistik yer olduğunu ve birçok turizm çeşidinin gerçekleştirilebileceğini ifade etmişlerdir. Son olarak ise turizmin olumlu yönleri ana teması 30 kez kodlanarak en az tekrarlanan ana tema olmuştur. Güçlü yönler alt teması 15 kez kodlanırken, yine fırsatlar alt teması da 15 kez kodlanmıştır. Katılımcılar Ermenek turizminin olumlu yönlerine değinirken bir yandan da gelecek için birtakım fırsatlar sunacağından bahsetmişlerdir.

Şekil 4. Turizm Olanakları ve Turizmin Sürdürülebilirliği Temalarına Yönelik Yüzdese Gösterim

Turizm olanakları ve turizmin sürdürülebilirliği temalarının yüzdese gösterimine Şekil 4'te yer verilmiştir. Turizm olanakları ana teması altında yer alan alternatif turizm çeşitliliği alt temasının %52.6; doğal, tarihi ve kültürel değerlerin varlığı alt temasının ise %47.4 oranında kodlandığı saptanmıştır. Benzer şekilde turizmin sürdürülebilirliği ana teması altında yer alan çevresel kalkınma alt teması %38.5; sosyo-kültürel kalkınma alt teması %32.7; ekonomik kalkınma alt teması ise %28.8 oranında kodlanmıştır. Nitekim temaların kodlanma sıklığı sayısal ve yüzdese olarak ortaya koyulmuş ve tutarlı bir sonuç elde edilmiştir. Turizm olanakları ve turizmin sürdürülebilirliği ana temalarına yönelik katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Kültür turizmine ek olarak kış turizmi, inanç turizmi, kırsal turizm, göl turizmi gibi aklımıza gelen seçeneklerin hepsinin burada altyapısı var. Foto-safari turistik faaliyetleri yapılabilir. Çadır, kamp-karavan turizmi de bu bölgede yapılabilir. Gastronomi turizmi de uygulanabilir turizm faaliyetlerindedir.” (K1)

“Tarihi yerleri oldukça fazladır. İnanç turizmi açısından önemlidir. Ulu Camii, Sipas Camii vb. tarihi camileri var. Özellikle Ulu Camii çok önemli. Karamanoğulları Beyliği döneminde yapılmıştır. Tol Medrese var, yanlış hatırlamıyorsam ilk astronomik çalışmaların yapıldığı bir medresedir burası. Mennan Kalesi var. Kaleye giderken trekking yapılabilir. Firan Kalesi dediğimiz bir kale var, hatta Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde geçer. “Tanrı eliyle yaratılmış bir kale” olarak geçiyor. Asar Kalesi var turistik alanlar içerisinde. Karamanoğlu Mehmetbey'in türbesi var. Zenonopolis var, Sbide Antik Kenti var burada. Gökçeseki Örenyeri var. Roma zamanına dayanıyor tarihleri. Güneyyurt'ta İkizini var. Bir de Maraspoli Mağarası var. Burası Ermenek'in eski çarşısında yani bunlar mevcut.” (K11)

“Yöre halkı daha turizmi bilmediği için yeterince satış yapamıyor. Ama turistler gelip gittikçe insanlar bir şeyler yapalım ki bir şeyler satalım kafasına daha yeni giriyor. Bunu mesela yaptığımız motofestte gördük. İnsanlar daha çok sevmeye başladı bu festivali. Dışarıda Ermenekli olmayan da sizin festivaliniz vardı bu tarihlerde, biz de gelelim deyip gelmeye başladılar. Bunlar çok büyük para kaynağı. Bir potansiyel kaynak. Hem oteller için öyle hem de esnaf için. İnsanlar farklı şeyler satmaya başladı artık. Ermenek bebekleri yapmaya başladılar, örme bebekler var. Bunların hepsi gelir kaynağı doğal olarak.” (K13)

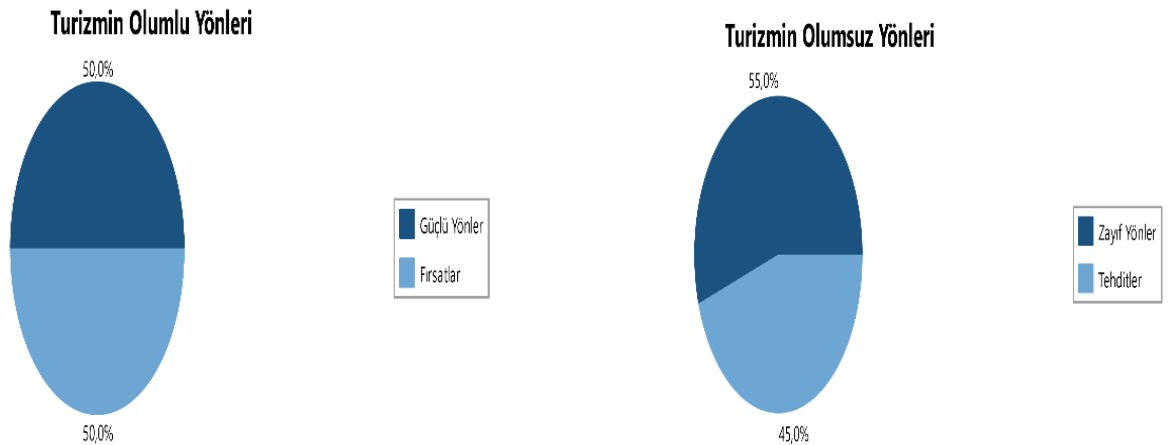
“Kültürü etkiliyor. İnsanlar dışardan farklı kültürleri görünce bazen olumlu bazen de olumsuz olarak kültürel gelişimine katkı sunuyor. Ufkunu açıyor, toplumun bakış açısını genişletiyor. Dezavantajı da bazen ahlaki dejenerasyon oluyor. Ayrıca kalabalık arttıkça insanlar kendini sınırlama gereği duyuyor.” (K12)

“Master planı harekete geçerse fiziki açıdan olumlu etkileri olacaktır. Yolların düzensiz olmasından dolayı bir düzenleme sağlayabilir. Çevre kirliliğinin önüne geçilebilir ya da çevre kirliliği artış gösterebilir. Bu hem gelen turistin hem de yerel halkın bilincine bağlı. Son zamanlarda yüksek binaların yapılması yani betonlaşma Ermenek'in doğal yapısını bozmaktadır. Sakin şehir imajı olan Ermenek

uygunsuz binaların yapılması ile dış görünüşünün bozulması sonucu bu imajı kaybedebilir. Bu yüzden turizm ile gelişecek olan konaklama, yeme içme, rekreasyon gibi faaliyet alanlarının imara uygun, bir şehrin doğallığına uygun biçimde yapılması gerekir.” (K9)

Katılımcılar Ermenek ilçesinde birçok turizm çeşidinin uygulanabilirliğine değinmişlerdir. Katılımcılara göre kültür turizmi, inanç turizmi, arkeoloji turizmi, eko-turizm, yayla turizmi, kış turizmi, mağara turizmi, spor turizmi, gastronomi turizmi, festival turizmi, diaspora turizmi vb. turizm çeşitleri Ermenek'te yapılması mümkün turizm türleridir. Benzer şekilde katılımcılar doğal, tarihi ve kültürel değerlerin varlığından bahsetmişlerdir. Bu kapsamda Ermenek kaleler, konaklar, camiler, kiliseler, türbeler, antik kentler, kaya mezarları, göller, nehirler, kanyonlar, yaylalar, mağaralar vb. açıdan zengin bir tarihi ve kültürel yapıya sahiptir. Nitekim Ermenek sahip olduğu tarihi ve kültürel yapıdan kaynaklı turizm potansiyeline sahip bir destinasyon olarak görünmektedir.

Katılımcılar Ermenek'in turizm olanaklarına ek olarak turizmin sürdürülebilirliğinden bahsetmişlerdir. Bu noktada katılımcılar Ermenek'in turizmden yeteri kadar fayda sağlayamadığını belirtmişlerdir. Ancak var olan turizm potansiyeli sayesinde Ermenek'in gelecekte ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel açıdan gelişim gösterebileceğini ifade etmişlerdir. İşsizlik sorununun çözülmesi, istihdam artışı, göç sorununun çözülmesi, otel, restoran, hediyelik eşya dükkanları gibi turizme yönelik yatırımların artması, turizmden doğrudan gelir elde edilmesi, refah seviyesinin yükselmesi ve girişimci sayısının artması ekonomik kalkınma çerçevesinde ele alınmıştır. Bununla birlikte eğitim seviyesinin yükselmesi, tarih bilincinin artması, yabancı dil öğrenme isteğinde artış yaşanması, turiste karşı hoşgörülü ve saygılı yaklaşım, kültürel kaynaşmanın sağlanması, kültür alışverişi, hijyen ve temizlik konusuna daha çok önem verilmesi, el işçiliğinin unutulmaması gibi durumlar sosyo-kültürel açıdan değerlendirilmiş ve tüm bunların topluma fayda sağlayacağı düşünülmüştür. Öte yandan tarih konusunda bilinçsizlik, kültürün yok olması, kültürel bir değişimin yaşanması ve kültürel çatışma gibi durumların ise sosyal ve kültürel yapıya zarar verdiği saptanmıştır. Katılımcılar ekonomik ve sosyo-kültürel gelişime ek olarak fiziksel çevreden bahsetmişlerdir. Restorasyon çalışmaları, tarihi ve kültürel yerlerin bakım ve onarımının yapılması, düzenli bir fiziksel çevrenin olması, iyi bir peyzajın yapılması turizmin sürdürülebilirliği açısından önemli görülmüştür. Diğer taraftan manzaranın bayağılaşması, çarpık yapılaşma, betonlaşma sorunu, çevre kirliliği, atık sorunu ve doğanın tahrip olması çevreye verilecek en büyük zararlar olarak saptanmıştır.

Şekil 5. Turizmin Olumlu ve Olumsuz Yönleri Temalarına Yönelik Yüzdesele Gösterim

Turizmin olumlu ve olumsuz yönleri temalarının yüzdesele gösterimine ise Şekil 5'te yer verilmiştir. Turizmin olumlu yönleri ana teması altında yer alan güçlü yönler alt teması %50; fırsatlar alt teması da %50 oranında kodlanmıştır. Dolayısıyla alt temalar arasında eşit oranda kodlanma saptanmıştır. Yine turizmin olumsuz yönleri ana temasına bağlı olan zayıf yönler alt teması %55; tehditler alt teması ise %45 oranında kodlanmıştır. Sonuç olarak temaların kodlanma sıklığı hem sayısal hem de yüzdesele olarak belirlenmiş ve tutarlı bir sonuç elde edilmiştir. Turizmin olumlu ve olumsuz yönleri ana temalarına yönelik katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

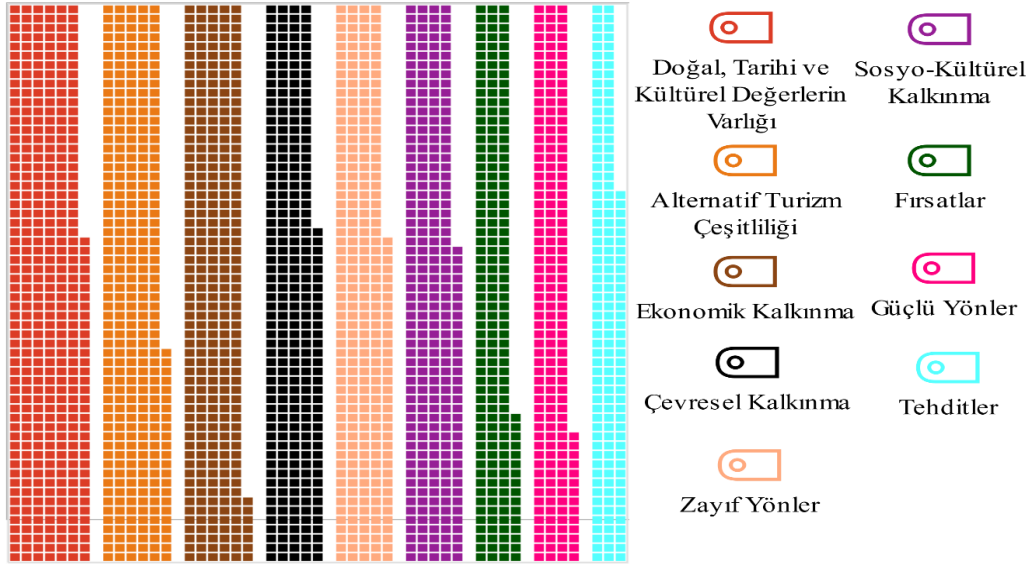
"Temiz doğası, havası ve suyu en güçlü yanıdır. Ayrıca Maraspoli Mağarası da çok güçlü bir yanıdır. Dünyanın en büyük üçüncü mağarası olduğu söyleniyor. Kındam Boğazı ile Nadire Kanyonu var. Oralarda çok güzel doğal güzelliklere sahip, turistler için çekiciliği olan yerler. Göl zaten öyle. Bunların yanında birçok turizm çeşidine de elverişlidir." (K3)

"Kültürümüzde ve örf-adetlerimizde olumlu yönde değişiklik olur. Dışarıdaki insanları gördükçe insanlara davranış şeklimiz, insani değerlerimiz değişir. Turizmin ne olduğunu öğreniriz. Kültürümüze daha fazla sahip çıkarız. Ayrıca turizm yapamıyoruz konaklama olmadığı zaman. Konaklama olmadığına bir iki dükkân anca görülebilir. Ancak konaklama ihtiyacı giderilirse ekonomik anlamda gelişme sağlanır. Bu da büyük bir fırsat zaten. Tüm bunları uzun vadeli düşünmek lazım." (K6)

"En büyük eksikliği reklam. Her yer teknoloji ve biz reklamını yapamıyoruz. Bunu yapamadıktan sonra ne kadar turizm çeşidi sayarsak sayalım, hiçbirinin anlamı olmayacak. Yapsak da devam ettiremiyoruz, sürdürülemiyoruz. Problemimiz bence bu. Göl turizminin şu anda bence patlaması gerekiyordu. Yavaş bir ilerleme söz konusu, burayı kimse bilmiyor. Bunlar çok büyük eksiklikler. Ulaşımında büyük bir eksiklik var. Yavaş gelişim gösteriyor." (K8)

"Kültürel ve ahlaki yapısını değiştirebilir. Gelenek ve görenekleri değiştirir. Bu bölgedeki konaklama, yeme içme fiyatlarını artırır. Betonlaşma meydana gelir. Kentleşme problemi ve altyapı problemi ortaya çıkabilir. Hem içme suyu hem de atık suyu problemi var olabilir. Bölgemiz bir vadi içerisinde olduğu için burada hava kirliliği de baş göstermeye başlar. Atıklar ve çöp sorunu da ortaya çıkar." (K11)

Katılımcılar Ermenek'in bir yandan olumlu yönlerine diğer bir yandan da olumsuz yönlerine değinmişlerdir. Yıl boyunca turizme imkân tanınması, alternatif turizm çeşitliliği, doğa temelli turizm türlerinin ön plana çıkması, tarihi ve kültürel değerlerin varlığı, destinasyona özgü festivallerin olması, endemik türlerin varlığı, gastronomik açıdan zengin olması, doğa sporlarına imkân tanınması, turizme yönelik derneklerin bulunması vb. durumlar katılımcılar tarafından Ermenek turizminin güçlü yönleri olarak ifade edilmiştir. Ayrıca önemli turizm merkezlerine olan yakınlığından dolayı gelecekte ziyaretçi, tur, turistik etkinlik sayısında ve yatırımlarda artış beklentisi, ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel kalkınmaya olanak tanınması, tarihi ve turistik yerlerin bakım ve onarım çalışmalarının hız kazanması katılımcılar tarafından önemli fırsatlar olarak görülmüştür. Öte yandan ulaşım problemi, reklam ve tanıtım eksikliği, tarihi ve kültürel yerlerin yeterince korunmaması, çevresel bayağılaşma, altyapı ve üstyapı sorunu, yerel halkın turizm açısından bilinçsizliği, sosyo-kültürel değerlere sahip çıkılmaması, çevreye zarar verilmesi, paydaşlar arasında iş birliğinin sağlanamaması, turizm eğitimi almış çalışanın olmaması vb. durumlar katılımcılar tarafından Ermenek turizminin zayıf yönleri olarak belirtilmiştir. Benzer şekilde çarpık ve yoğun yapılaşma, doğa tahribatı, çevre kirliliği ve atık sorunu, gıdaların doğallığını kaybetmesi, kültürün yok olması ve el emeğinin ticarileşmesi, bölgesel enflasyon yaşanması katılımcılar tarafından gelecekte olabilecek tehditler olarak görülmüştür.

Şekil 6. En Uzun Bahsedilen Alt Temalara Yönelik Belge Portresi

Araştırmada katılımcılar tarafından en uzun bahsedilen alt temalara yönelik belge portresine Şekil 6'da yer verilmiştir. Belge portresinde toplam dokuz farklı renkle görselleştirilen kare kutular görünmektedir. Renkli kare kutuların uzunluğu ile katılımcıların ifadelerinin uzunluğu doğru orantılıdır. Daha açık bir ifadeyle, katılımcıların ifadeleri ne kadar uzunsa kare kutular o kadar fazla olmaktadır. Her bir renk bir alt temayı temsil etmektedir. Bu bağlamda katılımcılar tarafından en uzun bahsedilen alt tema doğal, tarihi ve kültürel değerlerin varlığı alt teması olmuştur. Her bir katılımcı görüşme esnasında Ermenek'in doğal, tarihi ve kültürel açıdan zenginliğine değinerek bu yerlere ilişkin bilgiler vermişlerdir. Dolayısıyla bu araştırma sorusuna yönelik cevaplar oldukça uzundur. Öte yandan katılımcılar tarafından en kısa bahsedilen alt tema ise tehditler alt temasıdır. Katılımcılar genel olarak planlı ve bilinçli hareket edildiği sürece turizmin Ermenek için bir tehdit oluşturmayacağını belirtmişler ve çok az sayıda tehdit yaratacak unsura değinmişlerdir. Böylelikle tehditler alt temasına yönelik araştırma sorusuna verilen cevaplar oldukça kısa olmuştur. Nitekim belge portresi ile tüm katılımcıların alt temalara dair ifade uzunlukları verilmiş olup en uzun bahsedilen alt temadan en kısa bahsedilen alt temaya doğru görselleştirilmiştir.

Tablo 3. Ermenek Turizmine Yönelik SWOT Analizi (Katılımcılardan elde edilen bilgiler doğrultusunda oluşturulmuştur.)

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
Dört mevsim turizm potansiyeli	Ulaşım problemi ve rota sorunu	Alanya ve Anamur gibi turizm merkezlerine olan yakınlığından dolayı turist sayısında artış beklenmesi	Cittaslow adaylığının tehlike altında olması
Alternatif turizm çeşitliliği	İlçe içerisinde yolların bozuk olması, kaldırımların olmaması ve yürüyüş yolu eksikliği	Ermenek'e düzenlenen tur sayısında artış yaşanması	Çarpık ve yoğun yapılaşma
Tarihi ve kültürel değerlerin varlığı	Reklam ve tanıtım eksikliği	Turizmin çeşitlenmesi	Doğa tahribatı ve yeşil alanların giderek azalması
Karamanoğlu Beyliği'ne başkentlik yapmış olması ve o dönemden kalan eserlerin bulunması	Tarihi ve turistik yerlerin sosyal medyada yeteri kadar yer almaması	Turistik etkinliklerin ve faaliyetlerin artması	Çevre kirliliğinin artması ve atık sorunu
Temiz havası ve suyu ile su cenneti Ermenek'in doğa temelli turizm türlerine imkân tanınması	Tarihi ve kültürel değerlerin korunmaması ve harabe hale gelmesi	Üstyapı yatırımlarının artması (Otel, restoran vb.)	Hava, su ve gürültü kirliliğinin olması
Ermenek'e özgü festivallerin yapılması	Eski geleneksel mimarinin bozulması, yüksek katlı binaların varlığı ve çarpık yapılaşma	Ekonomik kalkınmaya olanak tanınması	Yöresel ürünlerin ve gıdaların kaybetmesi

Endemik türlerin olması	Altyapı ve üstyapı sorunu	Özel turistik yatırımların artması	Kültürün yok olması ve el emeğinin ticarileşmesi
Bölgeye özgü gastronomik ürünlerin varlığı	Yeteri kadar otel vb. gibi konaklama imkanının olmaması ve yatak kapasitesinin yetersizliği	Sosyo-kültürel açıdan gelişimin sağlanması	Bölgesel enflasyonun yaşanması
İlçe merkezinin çok yakınında kayak merkezinin bulunması	Yöresel tatların sunulduğu restoranların olmaması	Fiziksel çevrenin daha iyi bir hal alması	
Göl turizmine imkân veren Turkuaz Baraj Gölü'nün varlığı	Yerel halkın turizm açısından bilinçsizliği	Türk Dil Bayramı etkinliği ile adını daha çok duyurması ve olumlu bir imaja sahip olması	
Birçok mağaraya sahip olması	Sosyo-kültürel değerlere yeteri kadar sahip çıkılmaması	Turizmin gelişmesine bağlı olarak göç sorununun ortadan kalkması	
İlçe içerisinde çok sayıda antik kentin bulunması ve kazı çalışmalarının devam etmesi	Doğal çevrenin korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınmaması ve çevreye zarar verilmesi	Tarihi ve turistik yerlerin bakım ve onarım çalışmalarının hız kazanması	
Doğa sporlarına imkân tanınması	Tarihi ve turistik yerlerin temiz tutulmaması		
Önemli siyasetçilerin Ermenek turizminin gelişimi için çaba göstermesi	Tarihi ve turistik alanlarda park yeri sorununun yaşanması		
Ermenek'te lisans düzeyinde turizm rehberliği bölümünün varlığı*	Turizme yönelik kurum ve kuruluşlar arasında iş birliğinin olmaması		
Turizme yönelik derneklerin bulunması	Turizm konusunda çok yavaş bir gelişimin söz konusu olması		
"Kiraz Mevsimi" adlı filmin Ermenek'te çekilmesi ve tanıtım ve bilinirlik açısından katkı sağlaması	Turistik açıdan öne çıkacak bir markasının olmaması		
	Turist rehberinin olmaması**		
	Turizm alanında eğitim almış çalışanın olmaması		

* Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu'na bağlı bulunan turizm rehberliği bölümünün eğitimi Ermenek ilçesinde verilmektedir.

** Yazarlardan biri ülkesel ve eylemli turist rehberidir.

Ermenek'in turizm açısından güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerinin belirlenmesi amacıyla katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda SWOT analizi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 3'te detaylandırılmıştır. Tablo 3'te verilen bilgiler doğrultusunda katılımcılar en çok Ermenek'in zayıf yönlerine odaklanmışlardır. Ermenek'in turizm açısından eksik yönlerinin oldukça fazla olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak katılımcılar gelecek açısından çok endişeli olmayıp az sayıda tehditten bahsetmişlerdir. Öte yandan katılımcılar Ermenek'in güçlü yönlerinin de oldukça fazla olduğunu yani Ermenek'in önemli bir turizm potansiyeline sahip olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca gelecek için turizmin birtakım fırsatlar doğuracağına yönelik ümitli olduklarını ifade etmişlerdir. Öyle ki görüşmeler neticesinde SWOT analizinin yapılması Ermenek turizminin geniş bir açıdan incelenmesini sağlamıştır.

5. Sonuç ve Öneriler

Destinasyonların ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel açıdan gelişimi sürdürülebilir turizm yaklaşımına daha fazla odaklanmayı gerektirmektedir. Sürdürülebilir turizm ilkeleri temel alınarak destinasyonların alternatif turizm potansiyellerinin tespit edilmek istenmesi destinasyonun gelişimi açısından önemli hale gelmiştir. Dolayısıyla bu araştırmada önemli bir turizm potansiyeline sahip olduğu düşünülen

Ermenek'in sürdürülebilir turizm perspektifinden incelenmesi, Ermenek'te olduğu düşünülen turizm çeşitliliğinin saptanması amacıyla birçok paydaş ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler ile Ermenek'in turizm olanakları hem alternatif turizm türleri hem de doğal, tarihi ve kültürel değerlerin varlığı açısından belirlenmiştir. Sürdürülebilirlik ilkelerini temel alan bu çalışmada Ermenek turizminin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel açıdan katkıları tespit edilmek istenmiştir. Ayrıca ilçe turizminin güçlü-zayıf yönleri ile fırsat-tehditleri belirlenerek uygulamaya yönelik önerilerde bulunulmuştur. Araştırmanın sonuçları teorik ve pratik katkılar ışığında sunulmuştur.

5.1. Teorik Katkılar

Alanyazın taraması sonucunda Ermenek'te gerçekleştirilecek birçok turizm çeşidi saptanmıştır. Ermenek'te uygulanması mümkün olan alternatif turizm türleri, Ermenek'in ele alındığı diğer çalışmalar ile de örtüşmektedir (Demir, 2019; Gök, 2006; Sağ & Yaldız, 2020). Ayrıca benzer amaçlarla farklı destinasyonlarda yapılmış çalışmaların sonuçları ile de benzerlik gösterdiği saptanmıştır (Alkan, 2015; Çelik Uğuz, 2011; Kervankıran, 2011). Araştırmanın bir diğer teorik katkısı kod sisteminin belirlenmesine yöneliktir. Dolayısıyla çalışmada dört ana tema, dokuz alt tema ve yüz altmış kod belirlenmiştir. Temalar ve kodlar Ermenek özelinde belirlenmiş olsa da bu alanda araştırma yapacak kişiler için kaynak niteliğinde olacağı düşünülmektedir. Araştırmanın diğer önemli bir katkısı ise katılımcıların ifadelerinin teker teker incelenerek çalışmada en fazla tekrarlanan kelimelerin ortaya çıkartılmasına yöneliktir. Bu kapsamda belirlenen kelimeler, frekansı en yüksek kelimeler olarak tespit edilmiştir. Ermenek'in turizm potansiyeline yönelik çalışmalar yapılması halinde benzer sonuçların elde edilmesi muhtemeldir.

Yapılan çalışmada turizmin sürdürülebilirliği ana teması en çok kodlanan; turizmin olumlu yönleri ana teması ise en az kodlanan ana tema olarak tespit edilmiş ve elde edilen sonucun teorik açıdan bir başka katkı sunduğu düşünülmüştür. Araştırmanın sürdürülebilir turizm anlayışına dayanması, ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel kalkınmayı gözetmesi ilgili temanın çok kodlanmasına neden olmuştur. Diğer bir yandan Ermenek'in her ne kadar turizm olanakları fazla olsa da turizm açısından olumsuz yönlerinin de oldukça fazla olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla bu durum turizmin olumlu yönleri ana temasının en az kodlanan ana tema olmasına sebep olmuştur. Öte yandan araştırmanın diğer bir katkısı en uzun bahsedilen alt temanın tespitine yöneliktir. Katılımcıların görüşmeler esnasında en uzun bahsettikleri alt temanın doğal, tarihi ve kültürel değerlerin varlığı alt teması olduğu tespit edilmiştir. Ardından alternatif turizm çeşitliliği ve ekonomik kalkınma en uzun bahsedilen alt temalar olmuştur. Öte yandan fırsatlar, güçlü yönler ve tehditler ise en kısa bahsedilen alt temalar olarak saptanmıştır. Elde edilen bu sonuçların özgün olduğu, dolayısıyla alanyazına ve yöntemlere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5.2. Pratik Katkılar

Yapılan araştırma teorik katkılarının yanı sıra pratik açıdan da birtakım katkılar sunmaktadır. Çalışmada Ermenek turizminin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerinin tespit edilmesi, uygulama açısından önemli önerilerin sunulması pratik açıdan katkı niteliğindedir. Dolayısıyla elde edilen sonuçlar, tüm paydaşları ilgilendirmektedir. Ermenek turizminin gelişimi için paydaşların öncelikle ilçe turizminin güçlü yönlerine odaklanmaları gerekmektedir. Nitekim Ermenek dört mevsim turizm olanağı sunması, alternatif turizm çeşitliliği, doğa temelli turizm türlerine imkân tanınması, tarihi ve kültürel değerlerin varlığı, destinasyona özgü festivallerin olması, endemik türlerin varlığı, gastronomik açıdan zengin olması, doğa sporlarına olanak tanınması, turizme yönelik derneklerin bulunması vb. olanakları ile turizm potansiyeline sahip bir destinasyondur. Ayrıca önemli turizm merkezlerine olan yakınlığından dolayı gelecekte ziyaretçi, tur, turistik etkinlik sayısında ve yatırımlarda artış beklenmekte, ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel açıdan gelişime olanak tanımakta, tarihi ve turistik yerlerin bakım ve onarım çalışmalarının hız kazanması mümkün olabilmekte ve tüm bunlar birer fırsat olarak görülmektedir. Dolayısıyla öncelikle Ermenek'in turizm açısından olumlu yönleri ele alınmalıdır. Ardından ilçe turizminin gelişimi açısından önemli olan ancak eksik görülen durumlara odaklanılmalıdır. Ulaşım problemi, reklam ve tanıtım eksikliği, tarihi ve kültürel yerlerin yeterince korunmaması, çevresel bayağılaşma, altyapı ve üstyapı sorunu, yerel halkın turizm açısından bilinçsizliği,

sosyo-kültürel değerlere sahip çıkılmaması, çevreye zarar verilmesi, paydaşlar arasında iş birliğinin sağlanamaması, turizm eğitimi almış çalışanın olmaması vb. durumların birer avantaja dönüştürülmesi son derece elzem görünmektedir. Benzer şekilde çarpık ve yoğun yapılaşma, doğa tahribatı, çevre kirliliği ve atık sorunu, gıdaların doğallığını kaybetmesi, kültürün yok olması ve el emeğinin ticarileşmesi, bölgesel enflasyon yaşanması gelecekte olması muhtemel tehditler olarak görülmektedir. Nitekim önemli paydaşlar ile yapılan görüşmeler neticesinde Ermenek turizmine yönelik elde edilen bilgiler hem alanyazına hem de uygulamaya birtakım katkılar sunmaktadır.

5.3. Araştırmanın Sınırlılığı ve Öneriler

Sürdürülebilir turizm perspektifinden Ermenek'in alternatif turizm potansiyelini tespit etmeye yönelik olan bu araştırma öncelikle Karaman ilinin Ermenek ilçesi ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca araştırmaya dahil olan katılımcılar, seçilen araştırma yöntemi, bir program aracılığı ile yapılan analizler ve bulgular araştırmanın bir başka sınırlılığını oluşturmaktadır. Araştırmanın sınırlılıkları doğrultusunda yerel yönetime ve tüm turizm paydaşlarına önerilerde bulunulmuştur:

- Altyapı eksikliği giderilmelidir. Bu bağlamda gerek ilçeye gerekse tarihi ve turistik yerlere ulaşım kolaylığı sağlanmalıdır. Tarihi ve turistik yerleri gösteren tabelalar konulmalıdır.
- Karaman'a havaalanı açılması ve Ermenek'te karayolu taşımacılığına önem verilmesi gerekmektedir.
- Karamanoğulları Beyliği'ne başkentlik yapmış bir yer olan Ermenek ile ilgili reklam ve tanıtım faaliyetleri yapılarak Türk dünyasında bir yer edinmesi sağlanmalıdır.
- Sosyal medya üzerinden tanıtım faaliyetleri yapılmalıdır. Fenomen kişiler getirilerek Ermenek'in ismi daha çok duyurulmalıdır.
- Tarihi ve turistik yerlerin 360 derece fotoğraf çekimi yapılmalıdır ve internet sayfasında paylaşılmalıdır.
- Ermenek ve yakın çevrenin tanıtımı için Karamanoğulları Beyliği'ni anlatan bir dizi veya film çekimi yapılmalıdır.
- İlçe turizm haritaları detaylandırılmalıdır. Tarihi ve turistik yerleri içeren billboardlar hazırlanmalıdır.
- Tarihi ve kültürel değerlerin korunmasına yönelik önlemler alınmalıdır. Gerekli olduğu yerlerde restorasyon çalışmalarına başlanmalıdır.
- Ziyarete kapalı olan tarihi ve turistik yerler açılmalıdır. Özellikle kapalı olan mağaralar turizme kazandırılmalıdır.
- Tüm antik kentlerin kazı çalışmalarına devam edilmeli ve kazılardan çıkarılan eserlerin yeni yapılan müzede sergilenmesine özen gösterilmelidir.
- Eski, geleneksel mimari yapı korunmalıdır ve bozulması engellenmelidir. İlçe imara açılırken planlı hareket edilmesi gerekmektedir.
- Firan (Ermenek) Kalesi'ne bir seyir terasının yapılması ve bir kafe-restoran açılması önerilmektedir.
- Ermenek'te bulunan Zeyve Pazarı doğa harikası bir yer olarak ortaya çıkmaktadır. Yakın çevrelerde bilinirliği oldukça yüksek olan bu yere gerekli özenin gösterilmesi gerekmektedir.
- Turkuaz Baraj Gölü'nde düzenlenen tekne turlarına turist rehberi eşlik etmeli ve turlar yarım gün ya da tam gün olarak yapılmalıdır.
- Turkuaz Baraj Gölü yakınlarında at çiftliğinin açılması önerilmektedir. At çiftliğine ek olarak bir kafe-restoranın da bulunması yerel halka ve gelen turistlere fayda sağlayacaktır.
- Üstyapı yatırımları hız kazanmalıdır. Bu kapsamda konaklama olanakları arttırılmalı (butik oteller), turistlerin yöresel tatları deneyebileceği restoranlar açılmalı, hediyelik eşya dükkanları olmalıdır.
- Ermenek'te potansiyele sahip alternatif turizm türleri gözden geçirilmelidir. Turkuaz Baraj Gölü kenarında olması muhtemel kamp-karavan turizmine yönelik gerekli yatırımlar yapılmalıdır.
- Ermenek'in eski konakları ve evleri restore edilmelidir ve turizme kazandırılmalıdır. Bazılarının butik bir otel olarak hizmet sunmasına imkân tanınmalıdır.

- Alternatif turizm türlerine ek olarak rekreatif etkinlikler de değerlendirilmelidir. Örneğin; sportif olta balıkçılığına imkân tanınmalıdır.
- Ermenek, doğa sporları açısından son derece önemlidir. Bu bağlamda trekking, hiking rotaları daha detaylı bir şekilde oluşturulmalıdır. Turkuaz Baraj Gölü'nde su sporlarına her zaman olanak tanınmalıdır. Kayak merkezinin gelişimi için de çaba harcanması gerekmektedir.
- Tarihi ve turistik yerlerin temiz tutulmasına özen gösterilmelidir.
- Tarihi ve turistik yerlerde yaşanan park yeri sorunu giderilmelidir.
- Yerel halk turizm açısından bilinçlendirilmelidir. Gerekirse bu konuya yönelik eğitimler verilmelidir. Ermenek'in sahip olduğu tarihi ve kültürel değerler hatırlatılmalı ve çevre bilinci geliştirilmelidir.
- Yerel halkın sahip olduğu el işçiliğinin sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.
- Gastronomik değerler unutulmamalı ve yerel halkın sahip olduğu mutfak kültürünün turistler tarafından deneyimlenmesine imkân tanınmalıdır.
- Tamamen Ermenek'e özgü yöresel tatların tescil başvuruları yapılmalıdır.
- Turizm sektörüne önem verilmelidir ve daha hızlı bir gelişim için çaba sarf edilmelidir.
- Turizm açısından "Ermenek'i Ermenek yapan ne?" sorusuna cevap verilmeli ve bir marka olarak ortaya çıkmalıdır.
- Turizm Rehberliği bölümüne ek olarak Turizm İşletmeciliği bölümü de açılmalı ve böylelikle nitelikli turizm elemanı yetiştirilmelidir.
- Ermenek'te bir seyahat acentesinin açılması gerekmekte olup böylelikle gerek Ermenek'e gerekse Ermenek'ten diğer destinasyonlara turların düzenlenmesi sağlanmalıdır.
- Ermenek'te bulunan kurum ve kuruluşların iş birliği içerisinde olmaları ve turizmin gelişimine katkı sağlamaları gerekmektedir.

Araştırma kapsamında sunulan öneriler tüm paydaşları ilgilendirmektedir. Her bir önerinin dikkate alınması tavsiye edilmektedir. Ancak bu şekilde Ermenek turizminin zayıf yönleri ve tehditleri azaltılabilir. Önemli olan sadece Ermenek'in turizm açısından zayıf yönlerini azaltmak değil ilçenin turizm açısından güçlü yönlerini arttırmaktır. Nitekim zayıf yönler ve tehditlerin azaltılması, güçlü yönler ve fırsatların artırılması ile Ermenek için belirlenen alternatif turizm türlerinin uygulanabilirliğinin artacağı ve böylelikle yerel halkın ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel açıdan gelişiminin sağlanacağı düşünülmektedir. Uygulamaya yönelik önerilerin yanı sıra araştırmacılara yönelik de birtakım öneriler sunulmuştur. Öncelikle Ermenek özelinde yapılan turizme yönelik araştırma sayısının artırılması tavsiye edilmektedir. Alternatif turizm çeşitlerine odaklanılarak tek bir turizm çeşidine yönelik Ermenek hakkında daha detaylı araştırmalar yapılabilir. Ayrıca yerel halkın veya turizm işletmesi çalışanlarının turizmin gelişimine yönelik tutumları ölçülebilir.

Teşekkür ve Bilgi Notu

Destek Bilgisi: Bu araştırmanın hazırlanması aşamasında herhangi bir bireyden veya kurumdan nakdi bir yardım/destek alınmamış olup araştırmanın veri toplama sürecine görüşme yapmayı kabul ederek katkıda bulunan tüm katılımcılara teşekkürlerimizi sunarız.

Etik Onayı: Makalede, ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde **GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences Dergisi'**nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

Etik Kurul Onayı: Makalede veri toplama aşaması için gerekli Etik Kurul Onayı Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından 18.04.2022 toplantı tarihli, 03 toplantı sayılı, 60 karar sayılı raporda düzenlenmiştir.

Çıkar Çatışması: Makalede herhangi bir çıkar çatışması ya da kazancı yoktur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Çalışma, üç yazarın katkısı ile hazırlanmıştır. Katkı oranları; 1. Yazar = %35, 2. Yazar = %35, 3. Yazar = %30.

Kaynaklar

- Alkan, C. (2015). Sürdürülebilir Turizm: Alaçatı Destinasyonuna Yönelik Bir Uygulama. *Journal of Yaşar University*, 10(40), 6692-6710.
- Araştırma ve Tespit Raporu (2012). *Taşeli Bölgesinin Turizm Potansiyelinin Araştırılarak Stratejik Turizm Planının Hazırlanması*. Karaman: Simya Danışmanlık.
- Argan, M. (2004). Spor ve Turizm Pazarlamasının Kesişim Noktası Olarak Spor Turizmine Kuramsal Bir Bakış. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 15(2), 158-168.
- Bardakçı, H. (2005). *Bütün Yönleriyle Ermenek, Başyayla ve Sarıveliler*. İstanbul: Erçev Yayınları.
- Bayram, A. T. (2016). Sürdürülebilirlik ve Turizm. A. Yaylı & Ö. Sürücü (Ed.), *Özel İlgi Turizmi* içinde (ss.1-18), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Brundtland Raporu (1987). *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*. Oslo: United Nations.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. M. Bütün & S. B. Demir (Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Cronin, L. (1990). A Strategy for Tourism and Sustainable Developments. *World Leisure & Recreation*, 32(3), 12-18.
- Çelik Uğuz, S. (2011). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Burhaniye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (24), 332-353.
- Çoban, Ö. & Karakuş, Y. (2019). Doğa Temelli Alternatif Turizm Türleri. Ş. Aydın & D. Eren (Ed.), *Alternatif Turizm* içinde (ss.101-226), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Demir, F. (2019). Alternative Tourism Diversity As a Tool for Rural Development: Example of Turkey/Ermenek. *International Journal of Innovative Science, Engineering & Technology*, 6(10), 374-383.
- Dodds, R. & Butler, R. (2009). Barriers to Implementing Sustainable Tourism Policy in Mass Tourism Destinations. *Tourism: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 5(1), 35-53.
- Dursun, M. & Yetiş, Ş. A. (2019). Etkinlik Turizmi. Ş. Aydın & D. Eren (Ed.), *Alternatif Turizm* içinde (ss.167-184), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Erdoğan, H. A. (2020). Arkeolojik Kültür Varlıkları Turizmi Arkeoturizm Planlamasında Arkeolog Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (43), 343-351.
- Ermenek Belediyesi (2017). *Yeniden Başlamak için Ermenek 1001*. İstanbul: Keskin Color.
- Ermenek Kaymakamlığı (2022a). Ermenek Kaymakamlığı. Erişim Tarihi (20.04.2022): <http://www.ermenek.gov.tr/mahalli-idareler>
- Ermenek Kaymakamlığı (2022b). Tarihi. Erişim Tarihi (20.04.2022): <http://www.ermenek.gov.tr/tarihi#>
- Ermenek Kaymakamlığı (2022c). Genel Coğrafya ve Yeryüzü Şekilleri. Erişim Tarihi (26.04.2022): <http://ermenek.gov.tr/genel-cografya-ve-yeryuzu-sekilleri>
- Eşitti, B. (2019). Destinasyon Yönetimi Çerçevesinde Sürdürülebilir Turizm. B. Suna (Ed.), *Destinasyon Yönetimi ve Pazarlaması* içinde (ss.39-60), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Evren, S. (2020). Kış Turizmi. R. Temizkan, D. Cankül & F. Gökçe (Ed.), *Alternatif Turizm (Turizmin 41 Türü)* içinde (ss.214-222), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Gök, B. (2006). *Ermenek Kazası (1500-1600) (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Hall, M. C., Sharples, L., Mitchell, R., Macionis, N. & Cambourne, B. (2003). *Food Tourism Around the World: Development, Management and Markets*. Londra: Rochester.
- İlhan, İ. (2019). Alternatif Turizm. Ş. Aydın & D. Eren (Ed.), *Alternatif Turizm* içinde (ss.19-48), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kahraman, N. & Türkay, O. (2017). *Turizm ve Çevre*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Karaman Valiliği (2022). Ermenek Kar Festivali Etkinliği Düzenlendi. Erişim Tarihi (25.04.2022): <http://www.karaman.gov.tr/ermenek-kar-festivali-etkinligi-duzenlendi>
- Kervankıran, İ. (2011). *Afyonkarahisar İlinin Başlıca Doğal, Tarihi ve Kültürel Kaynaklarının Sürdürülebilir Turizm Açısından Değerlendirilmesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Kozak, N., Kozak, M. A. & Kozak, M. (2001). *Genel Turizm: İlkeler Kavramlar*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Merriam, S. B. (2018). *Nitel Araştırma*. S. Turan (Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Nadine, P. & Richter, A. (2007). *SWOT Analysis - Idea, Methodology and a Practical Approach*. Norderstedt: GRIN Verlag.
- Nyaupane, G. P., White, D. D. & Budruk, M. (2006). Motive-Based Tourist Market Segmentation: An Application to Native American Cultural Heritage Sites in Arizona, USA. *Journal of Heritage Tourism*, 1(2), 81-99.
- Özbey, F. R. (2002). Sustainable Tourism Development in Globalization Progress. *International Scientific Conference*, 1-3 Temmuz, Varna, pp.135-150.
- Rebollo, J. F. V. & Baidal, J. A. I. (2003). Measuring Sustainability in a Mass Tourist Destination: Pressures, Perceptions and Policy Responses in Torrevieja, Spain. *Journal of Sustainable Tourism*, 11(2-3), 181-203.
- Sağ, N. S. & Yıldız, E. (2020). Ermenek İlçesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi ve Stratejilerin Tanımlanması. *ATA Planlama ve Tasarım Dergisi*, 4(2), 45-62.
- Sarkım, M. (2007). *Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Turistik Ürün Çeşitlendirme Politikaları ve Antalya Örneği (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sezgin, M., Büyükipেকci, S. & Gümüş, M. (2014). Karaman İli Turizm Yatırım Analizleri ve Turizm Yatırım Haritası. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(3), 39-54.
- Subaşı, A. & Çelik, S. (2020). Diaspora Turizmi. S. Şahin & S. Meriç (Ed.), *Gelecek Turizm Trendleri içinde* (ss.400-425), Çanakkale: Paradigma Akademi.
- Şen, A., Seçim, Y. & Akturfan, M. (2018). Ermenek Baş Tarhanası Üzerine Nitel Bir Araştırma. H. Muşmal, Ü. E. Yüksel, Ü. M. A. Kapar & Ö. Çeçen (Ed.), *Ermenek Araştırmaları II içinde* (ss.309-315), Konya: Palet Yayınları.
- Taş, S. (2020). Ekoturizm. R. Temizkan, D. Cankül & F. Gökçe (Ed.), *Alternatif Turizm (Turizmin 41 Türü) içinde* (ss.89-98), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Tekeli, M. & Kırıcı Tekeli, E. (2020). Sustainable Gastronomic Tourism. F. Türkmen (Ed.), *Selected Academic Studies from Turkish Tourism Sector içinde* (ss.113-133). Belin: Peter Lang.
- TRT Haber (2021). Ermenek'teki Maden Faciasının Üzerinden 7 Yıl Geçti. Erişim Tarihi (20.04.2022): <https://www.trthaber.com/foto-galeri/ermenekteki-maden-faciasinin-uzerinden-7-yil-gecti/39869/sayfa-1.html>
- UNWTO (2013). *Sustainable Tourism for Development*. Madrid: European Union.
- Ülgen, H. & Mirze, S. K. (2013). *İşletmelerde Stratejik Yönetim*. İstanbul: Beta.
- Ünal, İ. (2016). Özel İlgi Turizm Çeşitleri. A. Yaylı & Ö. Sürücü (Ed.), *Özel İlgi Turizmi içinde* (ss.89-116), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.